

การจัดการองค์ความรู้ (knowledge Management : KM)

เรื่อง การส่งเสริมสหกรณ์ขนาดเล็กและกลุ่มเกษตรกร

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสุโขทัย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๙

คำนำ

ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๙ คณะทำงานการจัดการความรู้ สำนักงานสภรณจังหวัดสุโขทัย ได้เลือกดำเนินการจัดการความรู้ในหัวข้อ “การส่งเสริมสหกรณ์ขนาดเล็กและกลุ่มเกษตรกร” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สำนักงานสภรณจังหวัดสุโขทัย มีกระบวนการ การส่งเสริมสหกรณ์ขนาดเล็กและกลุ่มเกษตรกร ส่งผลให้การดำเนินงานของสหกรณ์เข้มแข็งและดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน ดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ให้กับผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เข้าไปกำกับแนะนำส่งเสริมได้ปรับใช้ เพื่อการส่งเสริมและดูแลสหกรณ์ให้บรรลุวัตถุประสงค์

เอกสารฉบับนี้ ได้รวบรวมขึ้นจากการเรียบเรียงของคณะทำงาน KM เพื่อให้ได้ทราบถึง แนวทางการแนะนำส่งเสริม และประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เป็นแนวทางแนะนำส่งเสริมสหกรณ์สหกรณ์ขนาดเล็กและกลุ่มเกษตรกร

คณะทำงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารการจัดการความรู้ชุดนี้ จะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์กับข้าราชการ พนักงานราชการ ของสำนักงานสภรณจังหวัดสุโขทัย และผู้ที่มีความสนใจต่อการเรียนรู้ต่อไป

บทนำ

๑. หลักการและเหตุผล

กรมส่งเสริมสหกรณ์เป็นองค์การที่มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมและเผยแพร่เกี่ยวกับอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ให้แก่บุคลากรของสหกรณ์ ส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาระบบสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็ง โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในการเพิ่มขีดความสามารถในด้านการบริหารการจัดการ การดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการเชื่อมโยงธุรกิจสู่ระดับสากลช่วยให้การดำเนินงานมีความโปร่งใส มีการควบคุมภายในที่ดี ช่วยให้การดำเนินงานของสหกรณ์เข้มแข็งและดำเนินงานได้อย่างยั่งยืนส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานของกรมส่งเสริมสหกรณ์

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสุโขทัย จึงเห็นสมควรจัดการจัดการความรู้ในประเด็นการส่งเสริมสหกรณ์เล็ก ทั้งนี้เพื่อเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ให้กับผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เข้าไปกำกับและแนะนำส่งเสริมได้ ปรับใช้ เพื่อการส่งเสริมและดูแลสหกรณ์ให้บรรลุวัตถุประสงค์

๒. คณะกรรมการดำเนินการ บทบาทอำนาจหน้าที่และการมอบหมายภารกิจ

การกำกับและควบคุมการดำเนินงานต้องขับเคลื่อนด้วยคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ การที่สหกรณ์สามารถคัดเลือกผู้เข้ามาเป็นตัวแทนที่มีความรู้ความเข้าใจในระบบสหกรณ์ การมีความเสียสละ ซื่อสัตย์สุจริตคือสิ่งที่จำเป็นยิ่ง ต้องส่งเสริมให้มีการคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติดังข้างต้นให้ได้ การจัดทำให้มีการเพิ่มความรู้ให้กับสมาชิกสหกรณ์เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของสมาชิกในการกระทำกับสหกรณ์ทั้งในด้านการบริหารและการร่วมใช้บริการจากสหกรณ์ อันจะส่งผลไปถึงการมีคำสั่งในการดำเนิน กิจการสหกรณ์การมอบหมายอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการและการกำหนดให้คณะกรรมการกระจายเป็นสัดส่วนตามแดนดำเนินงานสหกรณ์ก็จะช่วยให้การสื่อสารระหว่างสมาชิกและสหกรณ์สามารถดำเนินได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ควรต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละและพร้อมให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓.ระเบียบ ข้อบังคับ

สหกรณ์ต้องจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ในวาระแรกของการจัดประชุม คณะกรรมการดำเนินการ เพื่อพิจารณาถือใช้ระเบียบต่าง ๆ ของสหกรณ์ ตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการ ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เหมาะสมกับฐานะและการดำเนินงานของสหกรณ์ และเกิดความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินการและฝ่ายจัดการของสหกรณ์ ซึ่งระเบียบของสหกรณ์ที่จะต้องพิจารณานำมาใช้ แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ

๑. ระเบียบที่กฎหมายสหกรณ์กำหนดว่าจะต้องขอความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ก่อนถือใช้ ต้องเสนอนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์ได้ให้ความเห็นชอบแล้ว จึงจะถือบังคับใช้ได้
๒. ระเบียบที่เป็นอำนาจของคณะกรรมการดำเนินการ เมื่อกำหนดขึ้นถือใช้แล้ว จะมีผลบังคับใช้ในวันถัดไป

ระเบียบที่ต้องขอความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ ประกอบด้วย

๑. ระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงินจากสมาชิกสหกรณ์
๒. ระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงินจากสหกรณ์อื่น
๓. ระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้แก่สหกรณ์อื่น

เอกสารประกอบการพิจารณาขอความเห็นชอบระเบียบ

- หนังสือสหกรณ์ ๑ ฉบับ
- สำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ๒ ชุด
- แบบ ท.ข.๓ (กรณีแก้ไขบางข้อ) ๒ ชุด
- ระเบียบฉบับใหม่ ๔ ฉบับ

ระเบียบที่เป็นอำนาจของคณะกรรมการดำเนินการ เช่น

๑. ระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้แก่สมาชิกสหกรณ์
๒. ระเบียบว่าด้วยกลุ่มสมาชิก
๓. ระเบียบว่าด้วยการรับจ่ายและเก็บรักษาเงิน
๔. ระเบียบว่าด้วยเจ้าหน้าที่และข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน
๕. ระเบียบว่าด้วยการใช้ทุนสาธารณะประโยชน์
๖. ระเบียบว่าด้วยที่ปรึกษาและที่ปรึกษากิตติมศักดิ์
๗. ระเบียบว่าด้วยการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย
๘. ระเบียบว่าด้วยทุนศึกษาอบรม
๙. ระเบียบว่าด้วยทุนสวัสดิการสมาชิกและครอบครัว
๑๐. ระเบียบว่าด้วยทุนพัฒนากิจการสหกรณ์
๑๑. ระเบียบอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรกำหนดถือใช้

เมื่อสหกรณ์ได้กำหนดระเบียบขึ้นถือใช้แล้ว ให้ส่งสำเนาระเบียบให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์และนายทะเบียนสหกรณ์ ทราบ

ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ ควรศึกษาระเบียบต่าง ๆ ตามร่างระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์ กำหนดไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการแนะนำสหกรณ์ในการพิจารณาถือใช้ระเบียบ และเมื่อสหกรณ์พิจารณาถือใช้ระเบียบแล้ว จะต้องกำกับแนะนำให้สหกรณ์ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

๔.การเงินและการบัญชีของสหกรณ์

สหกรณ์ต้องผลักดันให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของการบันทึกการบัญชีให้เป็นปัจจุบันการใช้ข้อมูลทางการเงินและบัญชี เพื่อสหกรณ์สามารถใช้ข้อมูลซึ่งแสดงถึงฐานะทางธุรกิจในการใช้แปลความหมาย ในการนำไปวิเคราะห์สภาพการณ์ปัจจุบันของสหกรณ์ สามารถคาดการณ์แนวโน้มในอนาคตเพื่อเป็นข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงานได้อย่างถูกต้องต่อไป ความเข้าใจในเรื่องกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ และเห็นความสำคัญของการจัดเก็บรักษาเอกสารและการบันทึกการบัญชี ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานมีความโปร่งใส มีการควบคุมภายในที่ดี ช่วยให้การดำเนินงานของสหกรณ์เข้มแข็งและดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน สหกรณ์ขนาดเล็ก ยังไม่มีการจัดจ้างเจ้าหน้าที่ตามระเบียบ อาจจะมีการจัดจ้างลูกจ้างชั่วคราว กรรมการทำหน้าที่ฝ่ายจัดการ ขาดการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ดำเนินธุรกิจด้านเดียว ควรแนะนำส่งเสริมอย่างใกล้ชิด

๕.การดำเนินธุรกิจ การให้บริการสมาชิก

สหกรณ์ขนาดเล็กต้องส่งเสริมให้มีการระดมทุนทั้งจากภายในและทุนจากภายนอก เพื่อนำมาหมุนเวียนดำเนินงาน เพื่อให้บริการและแก้ปัญหาให้กับสมาชิกสหกรณ์ ทุนจากสมาชิก สหกรณ์สามารถระดมโดยการถือหุ้น การเรียกเก็บเงินฝากประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้การกำหนดระเบียบที่เกี่ยวข้องต้องเป็นไปอย่างรัดกุม และเป็นธรรม การระดมทุนจากภายนอก โดยการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ จากสหกรณ์อื่น ๆ หรืออาจจากการกู้ยืมจากธนาคาร การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ต้องเป็นไปตามความต้องการของสมาชิกทั้งธุรกิจรวมกันซื้อ ธุรกิจรวมกันขาย รวมถึงการธุรกิจบริการ

๖. บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ที่ดี จะต้องมีความหมายตรงกัน คือทำอย่างไรให้สหกรณ์สามารถดำเนินงานได้อย่างอิสระ มีการบริหารจัดการโดยบุคลากรของสหกรณ์เอง และต้องปรับเปลี่ยนบทบาทให้ไปตามภารกิจของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ทำอย่างไรให้สมาชิกของสหกรณ์ มีความรู้ ความเข้าใจและมีความสำนึกในความเป็นเจ้าของสหกรณ์ สหกรณ์ใดก็ตามที่สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจ มีความสำนึกในความเป็นเจ้าของสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ จึงยังมีบทบาทสำคัญยิ่งกับสหกรณ์และสมาชิก การตรวจเยี่ยม การเสวนาปัญหาสหกรณ์ และแนวทางแก้ไขปัญหาก็กับสหกรณ์ การประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจกับบุคลากรของสหกรณ์ทุกฝ่าย